

Stylistika českého jazyka

Tematické okruhy pro studenty oboru český jazyk

1. Stylistika jako lingvistická disciplína, vztah k jiným vědním oborům a disciplínám.
Jazyk v jeho komunikační funkci (komunikační situace, komunikační model, komunikační cíl a záměr, komunikát – text – jazykový projev).
2. Základní pojmosloví – styl, komunikační styl, jazykový a literární styl, stylém, singulární styl, autorský neboli individuální styl, styl dobový a jiná stylová vymezení, styl objektivní a subjektivní, styly simplexní a komplexní. Stylistické výrazové prostředky (jejich rozlišení), jazyk. prostředky automatizované a aktualizované.
3. Dějiny stylistiky a náčrt vývoje stylistického poznání u nás. Základní práce o stylu a stylistice.
4. Dichotomie formy (spisovnost a nespisovnost) a dichotomie funkční. Diferenciace národního jazyka (útvary prestižní) – útvary a poloútvary v komunikačním procesu, jejich diferencované užití v různých stylových oblastech.
5. Vztah mezi stylistikou a jazykovou kulturou. Normy jazykové, strukturní. Stylové normy – čím jsou určovány, stylové modely, komunikační normy. Jazyková kompetence a performance.
6. Slohotvorní činitele, faktory objektivní a subjektivní (výčet a charakteristika) a jejich odraz ve stylu textu, vlivy na utváření stylu.
7. Teorie funkčních stylů. Vývoj názorů na funkční stylovou diferenciaci češtiny. Dějiny a přínos funkční stylistiky, současný stav – styly primární a sekundární.
8. Stylová oblast (včetně faktorů konstituujících styl), stylová vrstva a stylový typ (stylové normy).
9. Řeč mluvená a psaná. Mluvená řeč a komunikační situace, slovosledný aspekt mluvené řeči, stavba komunikátu. Funkční styl prostěsdělovací (hovorový) a jeho charakteristika. Hovorový styl a jeho pojetí a místo mezi ostatními styly. Faktory konstituující styl. Mluvenostní stylizace v liter. díle.
10. Funkční styly a jejich charakteristika. Funkční styl odborný. Diferenciace stylu.
11. Funkční styl administrativní.
12. Funkční styl publicistický (včetně jeho vnitřní diferenciaci). Mluvená a psaná publicistika. Styl reklamy.
13. Funkční styl rétorický (včetně žánrů řečnictví).
14. Funkční styl umělecký. Stylistika a poetika. Jazyk autora a jeho styl. Způsoby poetizace textu.
15. Funkční styl esejistický a jeho místo mezi ostatními styly.

Poznámka: Každý styl je třeba vymezit – viz konstituující faktory, event. vývoj názorů, stylová oblast, stylová vrstva doložena konkrétním jazykovým materiálem, stylový typ – normy, další diferenciaci stylu, kompozice a slohové útvary jednotlivých komunikačních sfér.

16. Stylistické prostředky českého jazyka – jazykové a kompoziční (obecně).
Prostředky stylově příznakové a nepříznakové.
17. Stylistická (slohová) charakteristika výrazových prostředků. Prostředky variantní, konkurenční (konkurenty). Varianty stylově rovnocenné a stylově rozlišené. (Stylové příznaky na ose hovorovost – knižnost.)
18. Stylistická charakteristika prostředků hláskových (hláskové varianty).
19. Stylistická charakteristika prostředků morfologických a syntagmatických: stylové varianty u jednotlivých slovních druhů.
20. Stylistická charakteristika prostředků slovtvorných (včetně slovtvorných variant).
21. Stylistická charakteristika prostředků syntaktických (včetně syntakt. variant).
22. Stylistická charakteristika prostředků lexikálních. Diferenciaci mezi prostředky lexikálními (příznakové a nepříznakové lexémy), zvl. z hlediska slohového uplatnění. (Stylistická klasifikace slovní zásoby.) Stylová hodnota lexému – stálá a kontextová. Slohové užití synonymních vyjádření.
23. Stylistické aspekty výstavby textu. Stylistika a textová syntax, kompozice. Základní slohové postupy, jejich modifikace a uplatnění v různých stylových oblastech – informační, vyprávěcí, popisný, výkladový, úvahový.
24. Slohové útvary – jejich vymezení a charakteristika. (Základní slohové útvary – viz u jednotlivých funkčních stylů. Poznámka: elementární vymezení lze zopakovat z učebnic českého jazyka pro ZŠ a SŠ.)
25. Horizontální a vertikální členění textu.
26. Koherence a kohéznost textu. Členění mluvených projevů. Komplexy komunikátů.
27. Výzkumné metody stylistiky – jejich členění a charakteristika. Aplikace stylistických poznatků – příprava a tvorba textu, jeho recepce (a význam stylizace).

Poznámka: Výklady je třeba vždy doložit příklady (viz konkrétní jazykový materiál).